

خط مشی تجدید نظر آمار

سیستم مدیریت کیفیت داده های نظام آماری

سازمان بهزیستی کشور

تدوین در:

مرکز برنامه ریزی، فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی

تابستان ۱۴۰۴

خط مشی تجدید نظر آمار

مقدمه

الزام ۴ اصل ۱۲ چارچوب مدیریت کیفیت آمارهای رسمی نظام آماری ایران - منتشر شده آبان ۱۳۹۸ - بر مدیریت تجدید نظر اشاره دارد. تجدید نظر آماری می تواند به یکی از دلایل تاخیر در دریافت اطلاعات - تغییر در تعاریف - محک زنی داده - تغییر سال پایه و خطا رخ دهد. وقوع این تغییرات بدون اعلام قبلی و بیان دلایل، میتواند تأثیر نامطلوبی بر اعتماد کاربران به آمار و تولیدکنندگان آن داشته باشد. تهیه سند خط مشی تجدید نظر علاوه بر اصل اشاره شده، گامی در راستای اجرای اصل ۶ - شفافیت و بی طرفی و اصل ۱۵ - درستی و قابلیت اعتماد است. سند پیشرو، خط مشی عمومی تجدید نظر آمارهای سازمان بهزیستی کشور می باشد.

هدف

هدف از تهیه این خط مشی، بیان چگونگی انجام تجدید نظر در آمارهای سازمان بهزیستی کشور و ایجاد فهم مشترک موضوع، برای هماهنگی بیشتر انجام کار در حوزه های مختلف تولید آمار در سازمان است.

تعاریف

به هر گونه تغییر در اطلاعات آماری منتشر شده برای عموم، تجدید نظر گفته میشود. تجدید نظر ممکن است ناشی از دسترسی به داده ها و اطلاعات جدید، تغییر در تعاریف و مفاهیم، بازنگری روش های آماری یا ... باشد.

دلایل تجدید نظر

چنانچه در مقدمه نیز اشاره شد تجدید نظر آماری می تواند به یکی از دلایل زیر رخ دهد:

تأخیر در دریافت اطلاعات: مهمترین علت تجدید نظر، تأخیر در دسترسی تولیدکنندگان به داده ها است. هنگامی که برخی از داده های لازم برای ارائه ی آمار بهنگام در دسترس نیستند، معمولاً این داده ها، برآورد شده و آمارهای برگرفته از آنها در زمان مقرر منتشر می شود. پس از دریافت همه ی داده های مورد نیاز، نتایج ارائه شده، مورد تجدید نظر قرار گرفته و به اطلاع کاربران می رسد.

تغییر در تعاریف، مفاهیم، طبقه بندی ها و روشهای آماری: تجدید نظر ممکن است به علت تغییر در تعاریف و مفاهیم یا طبقه بندی های مورد استفاده انجام شود مانند تغییر در روش شمارش فرد دارای معلولیت، که قبلاً معیار شمارش پرونده توانبخشی بود ولی بعداً برگرفته از تعریف فرد دارای معلولیت، ملاک به شمارش پرونده کمیسیون تشخیص نوع و شدت معلولیت تغییر یافت.

محک زنی داده ها: محک زنی نیز عاملی برای تجدید نظر است. در محک زنی، داده های دارای دوره تناوب بیشتر مثلا ماهانه یا فصلی با داده های دارای دوره تناوب کمتر مانند سالانه که کاملتر بوده و دیرتر آماده می شوند، تطبیق داده می شوند. به عنوان مثال، تجدید نظر در آمارهای ماهنامه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی پس از تهیه و تولید سالنامه آماری سازمان انجام می شود.

تغییر سال پایه: تغییر سال پایه دلیل دیگری برای تجدید نظر است. پس از تغییر سال پایه، سری زمانی اطلاعات فعلی، تا جای ممکن تجدید نظر شده و تغییر میکند.

خطا: خطاها، داده های نادرست ناشی از اشتباهاتی هستند که ناخواسته در فرایند تولید آمار مثل خطای پردازش داده ها یا انتشار مانند خطای تایپ یا برعکس شدن رقم اعشار رخ می دهند.

انواع تجدید نظر:

تجدید نظرهای معمول: به تغییرات منظم در داده های منتشر شده، تجدید نظر معمول گفته می شود. این نوع تجدیدنظرها معمولاً به طور سالانه یا فصلی انجام می شوند. به عنوان نمونه، نتایج اولیه به دلیل در دسترس نبودن داده ها، به طور منظم و بر اساس برآورد داده های ناموجود (غیرقابل دسترس) محاسبه می شوند، اما پس از دسترسی به داده های جدید، مقدار واقعی، جایگزین مقدار برآوردی شده و تجدید نظر صورت می گیرد. این طیف تجدید نظر با توجه به آمارهای ثابتی سازمان بهزیستی بسیار نادر می باشد.

تجدید نظرهای عمده: تجدید نظرهای عمده، به تغییرات غالباً اساسی در داده های منتشر شده می گویند. اینگونه تجدید نظرها لزوماً در قالب برنامه های زمانی تعیین شده فصلی یا سالانه انجام نمی شود و به دلایل زیر میتواند رخ دهد:

- دسترسی به یک منبع اطلاعات ساختاری جدید که تنها در بازه های زمانی طولانی مدت جمع آوری می شود
- تغییر سال پایه
- تغییر در تعاریف، مفاهیم و یا طبقه بندی های به کار رفته در تولید سری های زمانی
- تصویب قوانین جدید

تجدید نظرهای برنامه ریزی نشده: تجدید نظرهایی هستند که بدون اعلام قبلی انجام میشوند. این تجدید نظرها ممکن است ناشی از خطاها، رویدادهای تصادفی یا به علت نبود فرایند برنامه ریزی شده بوجود آیند. این نوع تجدید نظر به دلیل مشخص نبودن زمان تجدید نظر "برنامه ریزی نشده" نامیده میشود.

به عنوان نمونه اگر واحدهای اجرایی که در تهیه آمارها مشارکت دارند، بدون پیش بینی و اعلام قبلی، تغییری در داده های خود بدهند یا آمار سالی خود را اصلاح کنند سازمان نیز ملزم به تجدید نظر در آمارهای منتشر شده خود خواهد شد.

اصول تجدید نظر:

۱. تجدید نظرهای معمول از قبل و به صورت شفاف به کاربران اطلاع رسانی می شود.
۲. اطلاع رسانی در زمینه تجدید نظرهای معمول و عمده از طریق درج در تقویم انتشار و تجدید نظر صورت میگیرد. در زمینه تجدید نظرهای برنامه ریزی نشده نیز پس از تشخیص ضرورت انجام، تاریخ انتشار آن در سایت سازمان درج و نتیجه تجدید نظر به اطلاع کاربران رسانده می شود.
۳. تجزیه و تحلیل تجدید نظر به طور منظم انجام می شود.
۴. مطالعه و تجزیه و تحلیل تجدید نظر برای تمام انواع تجدید نظر به طور منظم و با هدف بهبود فرایند تهیه و تدوین آمارها انجام میشود. برای انجام تجزیه و تحلیل و همچنین دسترسی آسانتر کاربران، داده های قبل و بعد از تجدید نظر در مقاطع مختلف زمانی در یک پایگاه داده نگهداری می شود.